

اسم منصوبی را گویند که بعد از حرف استثنا «إلا» می‌آید و از حکم کلی جمله خارج می‌شود.

جاء التلاميذ إلا حميداً.
مستثنی منه مستثنی

پس ارکان جمله استثناء عبارتند از: مستثنی منه + اداه استثنا + مستثنی

نکته ۱) مستثنی بر دو نوع است: مستثنای متصل و آن در صورتی است که ارکان

جمله قبل از **إلا** کامل باشد مانند مثال بالا.

مستثنای مفرغ و آن در صورتی است که ارکان جمله قبل از **إلا** کامل نباشد به

عبارت دیگر مستثنی منه حذف شده باشد در این صورت کلمه‌ای که بعد از **إلا**

می‌آید دیگر مستثنی نیست بلکه نقش آن رکن حذف شده را دارد.

منظور از «ارکان جمله قبل از اِلا» یعنی:

اگر جمله اسمیه است حتماً مبتدا و خبر یا اسم و خبر نواسخ را داشته باشد.

و اگر جمله فعلیه است حتماً فاعل (بصورت اسم ظاهر یا ضمیر بارز و مفعول^{به} به
(در صورتی که فعل متعدی است) داشته باشد.

به مثال های زیر توجه کنید:

— ما جاء إلا حميدٌ. — لا تقل إلا الحق.

مستثنای مفرغ

مستثنای مفرغ

فاعل و مرفوع ظاهراً

مفعولٌ به و منصوب ظاهراً

— هل جزاء الاحسان إلا الاحسان ؟

مبتدا

مستثنای مفرغ

خبر و مرفوع ظاهراً